

BẢO HIỂM XÃ HỘI VIỆT NAM
BẢO HIỂM XÃ HỘI TIỀN GIANG

BÁO CÁO TÓM TẮT

Đề tài: Nghiên cứu về thu nhập và quyết định chi tiêu của người dân cho việc tham gia bảo hiểm xã hội tự nguyện, trường hợp tỉnh Tiền Giang

Đơn vị chủ trì: Bảo hiểm xã hội tỉnh Tiền Giang
Chủ nhiệm đề tài: Võ Khánh Bình

Tiền Giang, Năm 2022

BẢO HIỂM XÃ HỘI VIỆT NAM
BẢO HIỂM XÃ HỘI TIỀN GIANG

ĐỀ TÀI KHOA HỌC

Nghiên cứu về thu nhập và quyết định chi tiêu của người dân cho việc tham gia bảo hiểm xã hội tự nguyện, trường hợp tỉnh Tiền Giang

Chủ nhiệm đề tài: Võ Khánh Bình

Đơn vị chủ trì: Bảo hiểm xã hội tỉnh Tiền Giang

Tiền Giang, Năm 2022

BÁO CÁO TÓM TẮT
KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU ĐỀ TÀI CẤP CƠ SỞ

Tên đề tài : *Nghiên cứu về thu nhập và quyết định chi tiêu của người dân cho việc tham gia bảo hiểm xã hội tự nguyện, trường hợp tỉnh Tiền Giang*

1. **Cơ quan chủ trì đề tài:** Bảo hiểm xã hội tỉnh Tiền Giang
2. **Cơ quan quản lý đề tài:** Viện khoa học Bảo hiểm xã hội.
3. **Chủ nhiệm đề tài:** Võ Khánh Bình
4. **Thư ký đề tài:** Trần Thị Phương Hằng.
5. **Danh sách nghiên cứu viên:**
 - Phạm Thị Mỹ
 - Nguyễn Thị Nhu
 - Nguyễn Hữu Linh
 - Nguyễn Quốc Nam
 - Huỳnh Hữu Phúc
 - Phạm Văn Hòa
6. **Thời gian thực hiện đề tài:** Từ tháng 8 năm 2020 đến 3/2022

MỞ ĐẦU

Tại Tiền Giang, chính sách BHXH tự nguyện được triển khai từ năm 2008. Sau 11 năm triển khai thực hiện số người tham gia BHXH tự nguyện trên địa bàn tỉnh còn thấp so với tiềm năng. Đặc biệt là đối tượng nông dân, người lao động tự do với đặc thù là việc làm không ổn định, thu nhập thấp lại không thường xuyên. Tính đến tháng 12/2021, số người tham gia BHXH toàn tỉnh là 204.141 người chiếm 24,6% lực lượng lao động trong độ tuổi; trong đó chỉ có 26.455 người tham gia BHXH tự nguyện chiếm 2,4% lực lượng lao động trong độ tuổi, đây chủ yếu là những người đã có thời gian công tác tham gia BHXH bắt buộc muốn đóng thêm để đủ điều kiện hưởng chế độ hưu trí, một số là đối tượng cán bộ không chuyên trách cấp xã và phần lớn người lao động lớn tuổi đóng để hưởng chế độ tử tuất. Như vậy, còn rất nhiều chưa tham gia BHXH, trong đó phần lớn lao động thuộc khu vực phi chính thức, đặc biệt là người lao động ở khu vực nông thôn chưa được quan tâm, chú trọng khai thác.

Để tìm hiểu nguyên nhân nào dẫn đến tình trạng trên và tìm hướng giải pháp khắc phục, việc nghiên cứu về quyết định chi tiêu của người dân cho việc tham gia BHXH tự nguyện là cần thiết trong việc điều chỉnh chính sách cho phù hợp với điều kiện thực tế nhằm từng bước khai thác tốt tiềm năng sẵn có của từng khu vực lao động phi chính thức trên địa bàn cả nước nói chung và trên địa bàn tỉnh Tiền Giang nói riêng, đảm bảo quyền lợi của người lao động, tiến tới thực hiện BHXH cho mọi người lao động trên cả nước.

Chế độ, chính sách về BHXH, BHYT, BHTN đối với người thụ hưởng là tâm vĩ mô, BHXH tỉnh chỉ là đơn vị thừa hành, thực hiện các quy định. Từ bối cảnh và thực trạng nêu trên cho thấy đề tài ***“nghiên cứu về thu nhập và quyết định chi tiêu của người dân cho việc tham gia BHXH tự nguyện, trường hợp tỉnh Tiền Giang”*** là hết sức cần thiết và cấp bách góp phần tạo điều kiện để BHXH tỉnh Tiền Giang hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ nói riêng đồng thời góp phần xây dựng uy tín và thương hiệu an sinh xã hội của Ngành.

2. Mục tiêu nghiên cứu

2.1. Mục tiêu chung

- Đánh giá thực trạng sau 10 năm triển khai BHXH tự nguyện trên địa bàn tỉnh, từ đó chỉ ra những hạn chế trong việc tuyên truyền vận động người dân tham gia BHXH tự nguyện.

- Sử dụng mô hình kinh tế lượng, phân tích các nhân tố tác động đến chi tiêu của người dân cho việc tham gia BHXH tự nguyện.

- Dựa vào kết quả phân tích hồi quy các nhân tố có ảnh hưởng, đề xuất một số giải pháp, khuyến nghị để góp phần gia tăng số lượng người tham gia BHXH tự nguyện.

2.2. Mục tiêu cụ thể

- Xác định các nhân tố ảnh hưởng đến thu nhập và chi tiêu của người dân cho việc tham gia BHXH tự nguyện.

- Đo lường mức độ tác động của các nhân tố ảnh hưởng đến thu nhập và chi tiêu của người dân cho việc tham gia BHXH tự nguyện.

- Kiểm định sự khác biệt thu nhập và chi tiêu của người dân theo biến độc lập.

- Đề xuất các giải pháp phát triển đối tượng tham gia BHXH tự nguyện ở tỉnh Tiền Giang, nêu ra một số kiến nghị thông qua việc phân tích, đánh giá.

3. Đối tượng nghiên cứu

Khảo sát người dân đã tham gia, ngưng tham gia BHXH tự nguyện và chưa tham gia BHXH tự nguyện tại các huyện trên địa bàn tỉnh Tiền Giang.

4. Phạm vi nghiên cứu

- **Về không gian:** Đề tài nghiên cứu khảo sát người dân sinh sống trên địa bàn tỉnh Tiền Giang.

- **Về thời gian:**

+ Dữ liệu thứ cấp được sử dụng thu thập số liệu thống kê từ năm 2008 đến nay, từ các báo cáo năm ở BHXH tỉnh và BHXH các huyện.

- Dữ liệu sơ cấp được thu thập từ phiếu điều tra trong tháng 12/2021.

5. Câu hỏi nghiên cứu

1) Những nhân nào ảnh hưởng đến sự hài lòng của người tham gia BHXH tự nguyện?

2) Mức độ tác động của các nhân tố ảnh hưởng đến việc tham gia BHXH tự nguyện như thế nào?

3) Có sự khác biệt hay không về mức chi tiêu của người dân đối với biên kiểm soát giới tính, độ tuổi, thu nhập, nghề nghiệp?

4) Những giải pháp nào phát triển người tham gia BHXH tự nguyện trên địa bàn tỉnh Tiền Giang?

6. Những đóng góp mới của đề tài

6.1. Đóng góp về phương diện khoa học

Đề tài áp dụng những phương pháp nghiên cứu mang tính khoa học để xác định các nhân tố ảnh hưởng đến sự hài lòng của người tham gia BHXH tự nguyện. Với cách nghiên cứu này sẽ làm hạn chế những quyết định về mặt chính sách Bảo hiểm mang tính cảm nhận, thiếu cơ sở khoa học. Kết quả nghiên cứu bổ sung bộ thang đo về các nhân tố ảnh hưởng đến sự hài lòng của người tham gia BHXH tự nguyện.

6.2. Đóng góp về phương diện thực tiễn

Căn cứ vào kết quả đo lường, BHXH tỉnh Tiền Giang có cái nhìn toàn diện hơn về các nhân tố ảnh hưởng đến quyết định chi tiêu của người dân cho việc tham gia BHXH tự nguyện, tìm ra những thuận lợi, khó khăn, từ kết quả đó tác giả đưa ra một số giải pháp phát triển người tham gia BHXH tự nguyện. Đồng thời là tài liệu tham khảo cho tổ chức, cá nhân nghiên cứu các nội dung liên quan.

7. Phương pháp nghiên cứu

- Phương pháp nghiên cứu, trên cơ sở khảo sát, lấy mẫu thuận tiện khoảng 600 người dân trên địa bàn tỉnh, sau khi nhập dữ liệu vào file excel, tiến hành loại bỏ một số không đầy đủ thông tin, hay thông tin không đại diện.

- Nhóm nghiên cứu sử dụng 2 phương pháp nghiên cứu. Phương pháp thống kê mô tả: Quá trình xử lý số liệu có so sánh, đối chiếu nhằm tổng hợp lại những dữ liệu, đưa ra những nhận xét cơ bản; Phương pháp nghiên cứu thực nghiệm: Phân tích hồi quy các nhân tố tác động đến quyết định chi tiêu cho BHXH tự nguyện của người dân, kiểm định tác động của các yếu tố ảnh hưởng đến chi tiêu cho BHXH tự nguyện. Các hệ số hồi quy của mô hình được ước lượng bằng phương pháp bình phương bé nhất (OLS). Sử dụng phần mềm SPSS 20.0 để phân tích.

8. Kết cấu của đề tài

Lời mở đầu.

Chương 1: Cơ sở lý thuyết và mô hình nghiên cứu.

Chương 2: Thực trạng triển khai BHXH tự nguyện trên địa bàn tỉnh Tiền Giang.

Chương 3: Kết quả nghiên cứu và thảo luận.

Chương 4: Đề xuất giải pháp và kiến nghị.

CHƯƠNG 1

CƠ SỞ LÝ THUYẾT VÀ MÔ HÌNH NGHIÊN CỨU

Trong chương này nhóm nghiên cứu trình bày một số lý thuyết có liên quan, quy định chung về BHXH tự nguyện, như:

- Pháp luật về BHXH.

- Nội dung BHXH tự nguyện ở Việt Nam: Nguyên tắc đóng BHXH tự nguyện, quyền và trách nhiệm của người tham gia, Phương thức đóng và mức đóng, Nhà nước hỗ trợ tiền đóng và các chế độ được hưởng khi tham gia BHXH tự nguyện.

- Cơ sở lý thuyết có liên quan: Lý thuyết về ra quyết định, Hành vi ra quyết định của hộ gia đình, Lý thuyết về hành vi tiêu dùng, Cơ sở lý thuyết về dịch vụ và chất lượng dịch vụ.

- Giới thiệu về phương pháp bình phương bé nhất (OLS)

Theo Ramanathan (2002), phương pháp bình phương tối thiểu, còn gọi là bình phương nhỏ nhất là một phương pháp tối ưu hóa để lựa chọn một đường khớp nhất cho một dải dữ liệu ứng với cực trị của tổng các sai số thống kê giữa đường khớp và dữ liệu.

Để tìm hàm: $Y = \hat{\beta}_1 + \hat{\beta}_2 X_i$ ta dùng phương pháp bình phương nhỏ nhất do nhà toán học Đức là Carl Friedrich Gauss đưa ra. Nội dung của phương pháp này như sau:

Giả sử chúng ta có một mẫu gồm n cặp quan sát $(Y_i, X_i), i \in [1, n]$. Theo phương pháp bình phương tối thiểu, ta phải tìm \hat{Y} sao cho nó càng gần với giá trị thực Y_i càng tốt, tức phần dư:

$$e_i = Y_i - \hat{Y}_i = Y_i - \hat{\beta}_1 - \hat{\beta}_2 X_i \text{ càng nhỏ càng tốt.}$$

Do e_i có thể dương, có thể âm, nên ta cần phải tìm giá trị tổng bình phương của các phần dư đạt cực tiểu, tức là $\hat{\beta}_1, \hat{\beta}_2$, phải thỏa mãn điều kiện:

$$\sum_{i=1}^n e_i^2 = \sum_{i=1}^n \left(Y_i - \hat{\beta}_1 - \hat{\beta}_2 X_i \right)^2 \Rightarrow \min(*)$$

Điều kiện (*) có nghĩa là tổng bình phương các sai lệch giữa giá trị thực tế quan sát được (Y_i) là nhỏ nhất và giá trị tính theo hàm hồi quy mẫu (\hat{Y}_i) là nhỏ nhất.

Do Y_i, X_i với $i \in [1, n]$ đã biết, nên $\sum_{i=1}^n \left(Y_i - \hat{\beta}_1 - \hat{\beta}_2 X_i \right)^2$ là hàm của $\hat{\beta}_1$ và $\hat{\beta}_2$. Vì vậy, ta cần tìm $\hat{\beta}_1$ và $\hat{\beta}_2$ sao cho:

$$f\left(\hat{\beta}_1, \hat{\beta}_2\right) = \sum_{i=1}^n \left(Y_i - \hat{\beta}_1 - \hat{\beta}_2 X_i \right)^2 \Rightarrow \min$$

Trong phân tích hồi quy, mục đích của chúng ta là ước lượng, dự báo về tổng thể, tức là ước lượng $E(Y/X_i)$. $\hat{\beta}_1$ và $\hat{\beta}_2$ tìm được bằng phương pháp OLS là các ước lượng điểm của $\hat{\beta}_1$ và $\hat{\beta}_2$. Chất lượng của các ước lượng này bên cạnh việc phụ thuộc vào dạng mô hình được chọn, kích thước mẫu thì nó còn phụ thuộc quan trọng vào quan hệ giữa X_i và U_i (giá trị của hàm hồi quy mẫu ứng với X_i). Ước lượng tìm được bằng phương pháp bình phương nhỏ nhất sẽ là các ước lượng tuyến tính, không chệch và có phương sai nhỏ nhất. Cụ thể gồm các giả thiết sau đây:

Giả thiết 1: Biến giải thích là biến phi ngẫu nhiên, tức là các giá trị của chúng là các số đã được xác định. Giả thiết này là đương nhiên vì phân tích hồi quy được đề cập là phân tích hồi quy có điều kiện, phụ thuộc vào các giá trị X đã cho.

Giả thiết 2: Kỳ vọng của yếu tố ngẫu nhiên U_i bằng 0, tức là:

$$E(U_i/X_i) = 0$$

Giả thiết này có nghĩa là các yếu tố không có trong mô hình, U_i đại diện cho chúng không có ảnh hưởng một cách có hệ thống đến giá trị trung bình của Y . Cho nên có thể nói, các giá trị U_i dương triệt tiêu với các giá trị U_i âm sao cho trung bình của chúng ảnh hưởng lên Y bằng 0.

Giả thiết 3: Các U_i có phương sai bằng nhau (phương sai thuần nhất)

$$\text{var}(U_i/X_i) = \text{var}(U_j/X_j) = \sigma^2 \text{ với } i \neq j$$

Mô hình tổng quát có dạng như sau:

$$\text{LnChiTieu} = \alpha + \beta_i X_i + \varepsilon_i$$

Trong đó LnChiTieu là giá trị logarit của chi tiêu hàng tháng của người dân cho BHXH tự nguyện, X_i là các yếu tố ảnh hưởng đến chi tiêu của người dân cho việc tham gia BHXH tự nguyện, β_i là các hệ số hồi quy tương ứng, ε_i là sai số ước lượng.

Để định lượng ảnh hưởng của các tham số trong mô hình trên, đề tài sử dụng phương pháp bình phương bé nhất (OLS).

Trên cơ sở các nghiên cứu trước có liên quan, thực tế phát sinh tại địa bàn tỉnh Tiền Giang thì một số yếu tố có ảnh hưởng đến quyết định chi tiêu cho việc tham gia BHXH tự nguyện của người dân cần được đưa vào mô hình phân tích, đánh giá như sau:

- Về độ tuổi tham gia BHXH tự nguyện: Theo quy định của Luật BHXH thì công dân Việt nam từ đủ 15 trở lên được tham gia BHXH tự nguyện, như tình trạng chung toàn quốc ở Tiền Giang độ tuổi từ 15 đến 25 tỷ lệ tham gia BHXH tự nguyện rất thấp, ở độ tuổi này đa số còn đang đi học phổ thông hoặc theo học ở các trường cao đẳng, đại học nên chưa quan tâm đến chính sách an sinh xã hội. Theo dữ liệu thống kê qua các năm cho thấy nhóm tuổi từ 50 tuổi trở lên có tỷ lệ tham gia BHXH tự nguyện cao, cho thấy càng lớn tuổi thì người ta càng quan tâm đến chính sách an sinh xã hội.

- Về trình độ học vấn: Đa số người dân, người lao động tự do đều có trình độ học vấn tương đối thấp; thực trạng chung của khu vực Đồng bằng sông Cửu Long có mặt bằng trình độ học vấn thấp nhất cả nước.

- Khu vực sinh sống của người dân: Thực trạng qua nhiều năm triển khai chính sách BHXH tự nguyện cho thấy người dân ở khu vực nông thôn quan tâm đến chính sách BHXH tự nguyện nhiều hơn người sinh sống ở thành thị. Người dân sinh sống ở các thị trấn của huyện, các phường ở Thị xã Cai Lậy, Thị xã Gò Công và Thành phố Mỹ Tho có tỷ lệ tham gia thấp hơn phần còn lại.

- Nghề nghiệp của người dân: Ở Tiền Giang, đa số người dân làm vườn, ruộng, trồng cây ăn trái và chăn nuôi, tỷ lệ người làm nông dân tham gia BHXH chiếm tỷ lệ cao. Tuy nhiên, nhóm người làm nghề buôn bán, kinh doanh nhỏ ở các chợ, khu dân cư lại có tỷ lệ tham gia BHXH rất thấp.

- Thu nhập của người dân: Thu nhập là một nhân tố quan trọng trong việc quyết định tham gia BHXH tự nguyện. Bên cạnh đó chính sách hỗ trợ thêm cho người dân để tham gia BHXH tự nguyện cũng cần được đưa vào phân tích.

- Nhóm đối tượng tham gia BHXH tự nguyện: Từ các báo cáo thống kê cho thấy đa số người tham gia BHXH tự nguyện là những người không thuộc hộ nghèo, hộ cận nghèo. Trong khi ngân sách Nhà nước hỗ trợ cho người nghèo và cận nghèo lần lượt là 30%, 25% mức đóng bằng mức chuẩn nghèo của khu vực nông thôn. Có thể thấy nhóm người thuộc hộ nghèo, hộ cận nghèo chưa thật sự quan tâm đến việc có lương hưu khi về già hoặc có tiền lo mai táng khi qua đời.

- Người đã tham gia BHXH bắt buộc: Trong những người tham gia BHXH tự nguyện được khảo sát, đa số chưa từng tham gia BHXH bắt buộc. Trong khi tỷ lệ người đã từng tham gia BHXH bắt buộc tiếp tục tham gia BHXH tự nguyện chiếm tỷ lệ rất thấp. Điều đó cho thấy, cần có giải pháp tuyên truyền, vận động những người đã tham gia BHXH bắt buộc ở các doanh nghiệp hạn chế lãnh tiền BHXH một lần, thuyết phục họ tiếp tục với BHXH tự nguyện để có lương hưu và BHYT khi về già.

- Những người đã tham gia và được hưởng chế độ khám chữa bệnh BHYT: Phần lớn người tham gia BHXH tự nguyện là người đã từng được hưởng chế độ BHYT khi đi khám chữa bệnh. Từ đó, có thể tuyên truyền, vận động người tham gia BHYT khi đến hạn tham gia thêm BHXH tự nguyện để được hưởng lương hưu và BHYT khi đủ điều kiện.

- Kênh thông tin tiếp cận chính sách BHXH tự nguyện: Từ năm 2018, BHXH tỉnh, huyện tập trung tổ chức nhiều cuộc hội nghị tuyên truyền về BHXH tự nguyện, kết quả cho thấy có nhiều người tham gia BHXH tự nguyện từ các hội nghị tuyên truyền. Tiếp theo là người dân biết được chính sách BHXH tự nguyện từ nhân viên

đại lý, những người trực tiếp tư vấn, giải thích cho người dân được hiểu và quyết định tham gia. Có thể nói, việc tổ chức các hội nghị tuyên truyền có chất lượng, nhân viên đại lý thu có tâm huyết, hiểu rõ về tính nhân văn của chính sách BHXH tự nguyện là một trong những yếu tố để phát triển người tham gia trên địa bàn tỉnh.

- Kỳ vọng của người dân về chính sách BHXH trong thời gian tới: qua các cuộc hội nghị tuyên truyền, người dân đề xuất có thêm các chế độ ốm đau, thai sản, tai nạn lao động giống như tham gia BHXH bắt buộc. Nhiều người tham gia BHXH mong muốn được đóng một lần cho đủ 20 năm để lãnh lương hưu (hiện tại đóng một lần cho những năm còn thiếu tối đa là 10 năm).

- Số tiền hàng tháng người dân chi tiêu cho BHXH tự nguyện: Số liệu báo cáo qua các năm cho thấy người tham gia BHXH ở mức thấp nhất bằng mức chuẩn nghèo ở khu vực nông thôn, chủ yếu tham gia đủ 05 năm để được hưởng chế độ mai táng phí khi qua đời.

- Phương thức đóng tiền: tỷ lệ người tham gia theo phương thức đóng 5 năm/lần, 1 năm/lần, 6 tháng/lần chiếm tỷ lệ thấp. Đa số người tham gia BHXH tự nguyện đóng hàng tháng; thực tế số người tham gia đóng bằng mức chuẩn nghèo khu vực nông thôn tương đối cao, số tiền mà đại lý thu không nhiều, hoa hồng hàng tháng ít, khả năng bị gián đoạn rất cao.

- Đánh giá về thủ tục khi đăng ký tham gia BHXH tự nguyện: Đa số người dân đồng tình về thủ tục tham gia BHXH tự nguyện rất đơn giản, chỉ cần kê khai mẫu TK1-TS, không đòi hỏi thêm hồ sơ giấy tờ gì khác. Một số ít cho rằng thủ tục tham gia BHXH tự nguyện phức tạp, rắc rối.

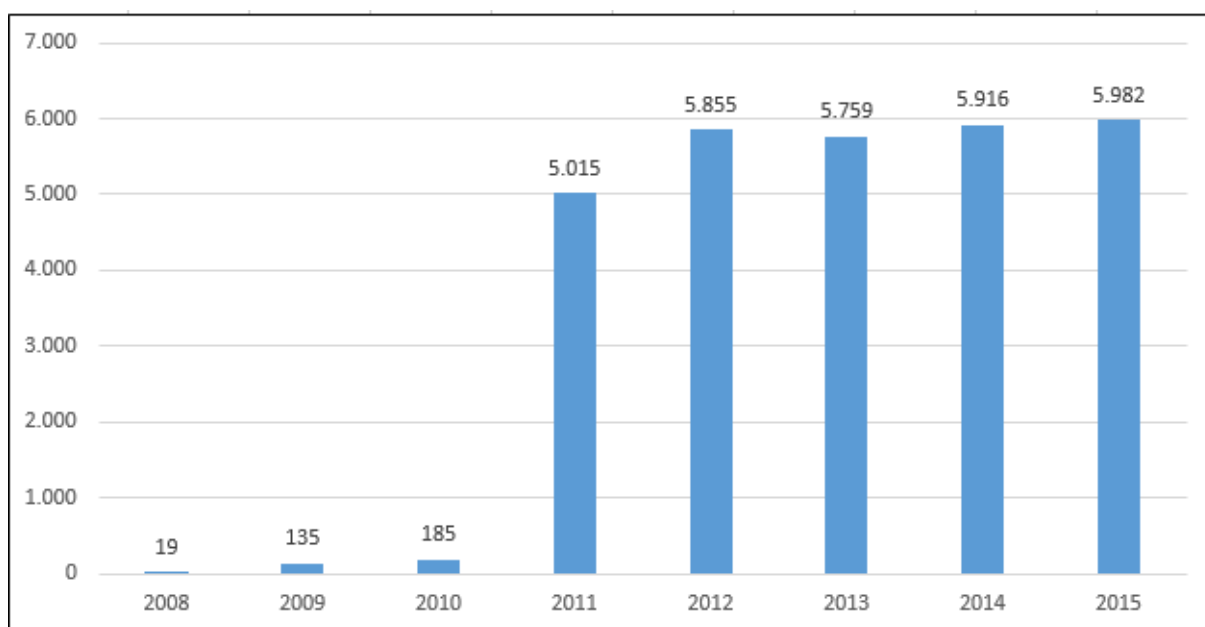
- Hệ thống đại lý thu: Người dân tham gia BHXH tự nguyện đa số ở hệ thống đại lý ở các xã, phường, thị trấn. Những nhân viên đại lý này sinh sống trên cùng địa bàn với người tham gia, có quen biết nhau nên tạo được sự tin tưởng; Số người tham gia qua hệ thống đại lý Bru điện cũng đạt tỷ lệ khá cao, cho thấy hệ thống Bru điện ngày càng là đối tác tích cực với ngành BHXH, cánh tay nối dài trong việc phát triển người tham gia BHXH tự nguyện, BHYT hộ gia đình.

CHƯƠNG 2

THỰC TRẠNG TRIỂN KHAI BHXH TỰ NGUYỆN TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH TIỀN GIANG

1. Kết quả triển khai chính sách BHXH tự nguyện giai đoạn 2008-2015

BHXH tỉnh Tiền Giang đã triển khai thực hiện cho tất cả các đơn vị BHXH các huyện, thành phố, thị xã (gọi chung là BHXH huyện) trên địa bàn tỉnh. Kết quả thực hiện từ lúc bắt đầu triển khai năm 2008 có 19 người tham gia ở 06 đơn vị BHXH huyện đến năm 2015 có 5.982 người tham gia ở tất cả các đơn vị BHXH huyện.

Hình 1: Số người tham gia BHXH tự nguyện từ năm 2008-2015

Giai đoạn 2008-2010 số người tham gia BHXH tự nguyện trên địa bàn tỉnh rất thấp, trung bình mỗi năm chỉ phát triển 113 người tham gia. Thực tế chỉ vận động được những người có số năm tham gia BHXH bắt buộc trên 15 năm đang bảo lưu thời gian đóng BHXH có độ tuổi gần tuổi nghỉ hưu.

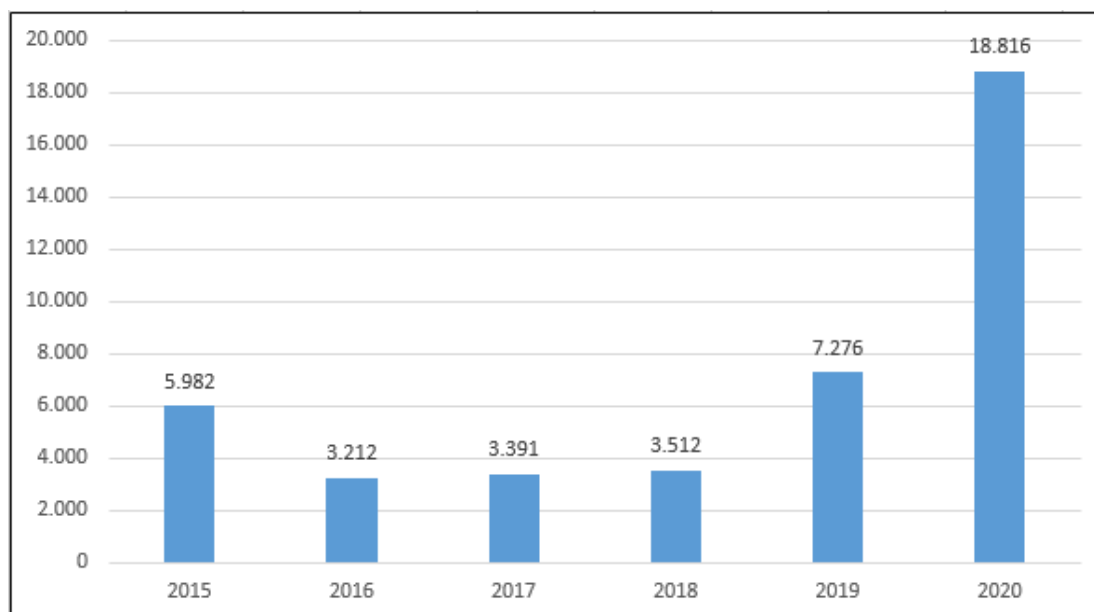
Tuy nhiên đến năm 2011, số người tham gia BHXH tự nguyện tăng vọt (gấp 27,1 lần năm 2010). Nguyên nhân số người tham gia BHXH tự nguyện tăng đột biến do thực hiện Nghị quyết số 271/2010/NQ-HĐND ngày 17/11/2010 của Hội đồng nhân dân tỉnh Tiền Giang quy định chức danh, số lượng, một số chế độ, chính sách

đối với những người hoạt động không chuyên trách ở cấp xã, ấp, khu phố trên địa bàn tỉnh Tiền Giang, theo đó hỗ trợ cho cán bộ không chuyên trách xã, cán bộ không chuyên trách ấp, khu phố đóng BHXH tự nguyện với mức thu nhập lựa chọn bằng mức lương cơ sở.

Giai đoạn 2011-2015 số người tham gia BHXH tự nguyện tăng không nhiều, trung bình mỗi năm chỉ tăng 193 người, có năm số người tham gia giảm so với năm trước (năm 2013). Như vậy, có thể thấy chính sách BHXH tự nguyện vẫn chưa thực sự hấp dẫn người tham gia nên số tăng hàng năm rất thấp. Việc phát triển người tham gia BHXH tự nguyện chưa cao, chưa tương xứng với tiềm năng phần lớn là do thời gian đóng quá dài, phải tham gia 20 năm đóng BHXH tự nguyện để hưởng hưu, không chế tuổi trần khi tham gia, chưa có chính sách hỗ trợ người tham gia và một phần là do người dân chưa có thói quen để dành về lâu về dài chỉ lo trước mắt nên chưa đóng góp vào quỹ BHXH để hưởng chế độ hưu.

2. Kết quả triển khai chính sách BHXH tự nguyện giai đoạn 2016-2020:

Luật BHXH 2014 mở ra nhiều cơ hội cho người lao động tham gia BHXH tự nguyện, thể hiện tính ưu việt hơn hẳn so với Luật BHXH 2006. Tuy nhiên, việc triển khai thực hiện trên địa bàn tỉnh Tiền Giang thời gian đầu cũng chưa có bước phát triển mạnh mẽ mang tính đột phá, số người tham gia giai đoạn 2015-2020 thể hiện qua biểu đồ sau:

Hình 2: Số người tham gia BHXH tự nguyện giai đoạn 2015-2020

- Kết quả triển khai chính sách BHXH tự nguyện giai đoạn 2016-2018

Nhìn vào biểu đồ có thể thấy, năm 2016 là năm đầu tiên thực hiện Luật BHXH năm 2014, nhưng số người tham gia BHXH tự nguyện giảm 2.770 người (tương đương giảm 46,3%) so với năm 2015. Nguyên nhân là do ngân sách địa phương tỉnh Tiền Giang hỗ trợ đóng BHXH tự nguyện cho cán bộ không chuyên trách xã, ấp, khu phố từ năm 2011 (cán bộ không chuyên trách được quy định tại Điều 2, Nghị định 121/2003/NĐ-CP ngày 21/10/2003 của Chính phủ quy định về chế độ, chính sách đối với cán bộ, công chức ở xã, phường, thị trấn). Luật BHXH năm 2014 quy định đối tượng không chuyên trách xã thuộc đối tượng tham gia BHXH bắt buộc từ 01/01/2016 (theo điểm i khoản 1 Điều 2, khoản 1 Điều 85 của Luật BHXH năm 2014 và Nghị định 29/2013/NĐ-CP ngày 08/4/2013 Sửa đổi Nghị định 92/2009/NĐ-CP ngày 22/10/2009 của Chính phủ về chức danh, số lượng, chế độ, chính sách đối với cán bộ, công chức ở xã, phường, thị trấn và những người hoạt động không chuyên trách ở cấp xã), vì vậy có sự chuyển dịch nhóm người tham gia BHXH tự nguyện (ngân sách tỉnh hỗ trợ đóng từ năm 2011-2015) sang nhóm tham gia BHXH bắt buộc

từ năm 2016 cho nên số lượng người tham gia BHXH tự nguyện trong năm 2016 giảm sâu.

Giai đoạn 2016-2018, số người tham gia BHXH tự nguyện trên địa bàn tỉnh số lượng tăng cũng rất ít, trung bình tăng 100 người tham gia/năm, mặc dù năm 2018 là năm đầu tiên ngân sách nhà nước hỗ trợ người tham gia đóng BHXH tự nguyện theo nhóm người nghèo, cận nghèo và nhóm khác.

- Kết quả triển khai chính sách BHXH tự nguyện năm 2019, 2020:

Việc phát triển, mở rộng hệ thống Đại lý thu được BHXH Việt Nam quan tâm đặc biệt giao chỉ tiêu phát triển người tham gia BHXH tự nguyện cho Đại lý thu Bưu điện, đồng thời ban hành Công văn số 2431/BHXH-BT ngày 05/7/2019 về việc hướng dẫn quy trình tổ chức Hội nghị tuyên truyền phát triển người tham gia BHXH tự nguyện qua hệ thống Bưu điện. Đối với BHXH tỉnh, thực hiện ký kết hợp đồng tổ chức hội nghị khách hàng, giao chỉ tiêu cho Bưu điện tỉnh và các đơn vị thực hiện. Kết quả năm 2019, số người tham gia BHXH tự nguyện đã tăng đột biến, lần đầu tiên đạt 7.276 người tham gia đạt 0,6% lực lượng lao động trong độ tuổi, tăng 3.764 người tham gia so với năm 2018 (tăng gấp 2,1 lần).

Năm 2020 có thể coi là sự đột phá lớn trong việc phát triển người tham gia BHXH tự nguyện trên địa bàn tỉnh Tiền Giang, tính đến cuối năm có 18.816 người tham gia BHXH tự nguyện đạt 1,6% lực lượng lao động trong độ tuổi, tăng 11.540 người so với năm 2019 (tăng gấp 2,6 lần) mặc dù số người tham gia BHXH tự nguyện của cán bộ không chuyên trách ấp, khu phố không được ngân sách tỉnh hỗ trợ từ năm 2020.

Đánh giá thực trạng công tác tuyên truyền BHXH tự nguyện

Trong các năm gần đây công tác tuyên truyền của BHXH tỉnh Tiền Giang đã được tăng cường, đa dạng hình thức, phương tiện thông tin tới người dân, người lao động. Năm 2017, BHXH tỉnh Tiền Giang đã ký kết các hoạt động phối hợp tuyên

truyền với Hội Nông dân, Hội Liên hiệp Phụ nữ, Đoàn Thanh niên, Ủy ban Mặt trận Tổ quốc, Hội Người cao tuổi... đồng thời hợp đồng với Báo Ấp Bắc, Ban tuyên giáo tỉnh ủy viết tin, đăng bài tuyên truyền về chính sách BHXH tự nguyện. Phối hợp Đài phát thanh Truyền hình tỉnh thực hiện các phóng sự về chính sách BHXH, BHYT...

Trong năm 2020, BHXH tỉnh thành lập phòng Truyền thông và Phát triển đối tượng trên cơ sở là phòng Khai thác thu hồi nợ trước đây. Vì vậy, công tác thông tin, truyền thông trong năm 2020 đã được tăng cường, phát huy có hiệu quả.

Hạn chế

Mặc dù công tác tuyên truyền, vận động, tổ chức Hội nghị khác hàng, tư vấn nhóm đến từng hộ gia đình... nhưng vẫn chưa phủ hết đến người lao động tự do, công tác tuyên truyền vẫn chưa đi vào chiều sâu. Bản thân những người lao động tự do, nông dân rất hạn chế về kiến thức, mà thủ tục đóng - hưởng lại rất phức tạp, nhiều giấy tờ nên còn lo ngại.

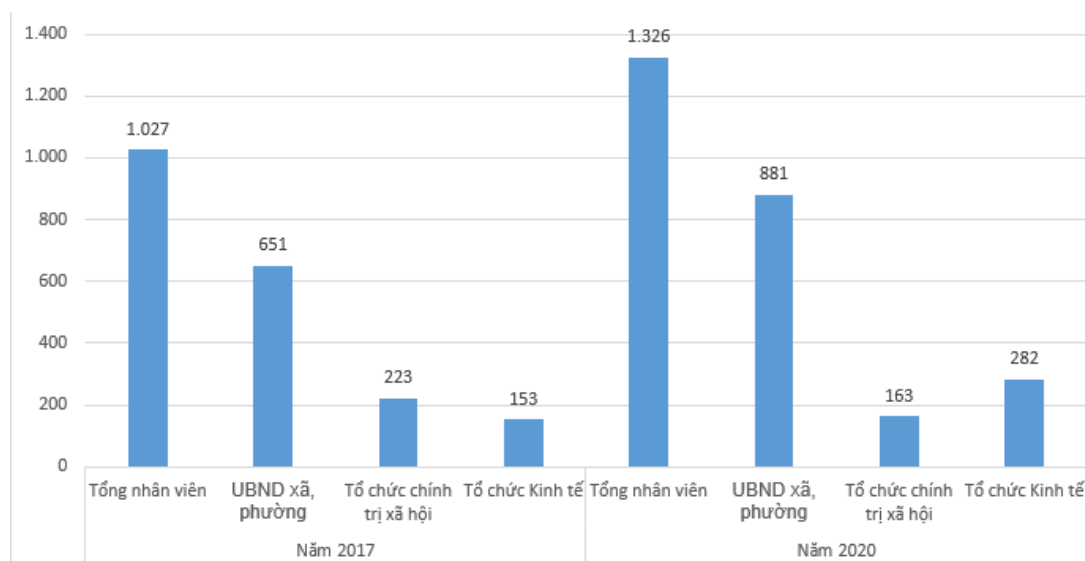
Nhiều người lao động chưa biết hoặc hiểu chưa đầy đủ về ý nghĩa, nội dung chính sách BHXH, thậm chí nhầm lẫn với bảo hiểm thương mại khác, do thiếu thông tin. Nhận thức của người lao động về BHXH vẫn còn hạn chế, chưa có thói quen tham gia BHXH tự nguyện khi trẻ để khi về già được hưởng lương hưu. Mặt khác, chi phí thu lao khai thác đối tượng tham gia còn thấp, chưa linh hoạt như các doanh nghiệp bảo hiểm thương mại khác, chưa khuyến khích Đại lý để vận động đối tượng tham gia BHXH tự nguyện. Người lao động tự do thực sự rất cao nhưng họ lại chưa có điều kiện tìm hiểu rõ về BHXH tự nguyện do thiếu thông tin. Trong khi đó, nguồn cung là BHXH lại chưa có những giải pháp tuyên truyền phù hợp để có thể đáp ứng được yêu cầu về thông tin của người dân.

Đánh giá thực trạng hệ thống đại lý thu BHXH tự nguyện

Thực hiện Quyết định số 1599/QĐ-BHXH ngày 28/6/2016 của BHXH Việt Nam quy định hoạt động đại lý thu BHXH, BHYT, BHXH tỉnh Tiền Giang đã tổ ký

hợp đồng với các đại lý thu thuộc Tổ chức kinh tế, UBND xã, phường, các Hội, đoàn thể để tăng cường vận động người tham gia BHXH tự nguyện trên địa bàn.

Nếu như năm 2017, toàn tỉnh có 190 Đại lý thu (trong đó UBND xã, phường: 172, Tổ chức chính trị xã hội: 17, Tổ chức kinh tế: 1), có 863 điểm thu (trong đó UBND xã, phường: 553, Tổ chức chính trị xã hội: 163, Tổ chức kinh tế: 147) với 1.017 nhân viên đại lý thu (trong đó UBND xã, phường: 553, Tổ chức chính trị xã hội: 163, Tổ chức kinh tế: 147). Đến năm 2020, toàn tỉnh có 181 Đại lý thu (trong đó UBND xã, phường: 166, Tổ chức chính trị xã hội: 3, Tổ chức kinh tế: 12), có 1.135 điểm thu (trong đó UBND xã, phường: 810, Tổ chức chính trị xã hội: 163, Tổ chức kinh tế: 162) với 1.326 nhân viên đại lý thu (trong đó UBND xã, phường: 881, Tổ chức chính trị xã hội: 163, Tổ chức kinh tế: 282). Có thể thấy, tuy số lượng đại lý thu giảm (giảm 9 đại lý thu so với 2017), nhưng số điểm thu, số nhân viên tăng lên (tăng 299 nhân viên so với năm 2017). Số nhân viên đại lý thu thể hiện qua biểu đồ sau:

Hình 3: Tổng số nhân viên đại lý thu theo các loại hình năm 2017-2020

CHƯƠNG 3

KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

Sử dụng phần mềm SPSS 20.0 để phân tích các hệ số hồi quy, kết quả như sau:

-Với mức ý nghĩa 10%, giá trị sig. của các biến: nhóm tuổi; hệ thống đại lý; mục đích tham gia; hình thức nộp tiền; các chế độ BHXH, BHYT đã hưởng; đã từng tham gia BHXH; số tiền thu nhập đều nhỏ hơn 10%. Kết luận các biến trên có ý nghĩa trong mô hình hay các biến này có tác động đến chi tiêu của người dân tham gia BHXH tự nguyện trên địa bàn tỉnh Tiền Giang.

-Các biến còn lại như: khu vực sinh sống; so sánh các loại hình bảo hiểm khác; phương thức thanh toán; số lần được tư vấn không có ý nghĩa thống kê ở mức trên 10%.

- Kết quả độ phù hợp của mô hình cho thấy R bình phương hiệu chỉnh là 0,537. Như vậy 53,7% mức chi tiêu của người dân cho việc tham gia BHXH tự nguyện phụ thuộc vào các yếu tố: nhóm tuổi; hệ thống đại lý; mục đích tham gia; hình thức nộp tiền; các chế độ BHXH, BHYT đã hưởng; đã từng tham gia BHXH bắt buộc và thu nhập. Còn lại 46,3% được giải thích bởi các biến khác chưa được đưa vào mô hình.

- Kết quả phân tích cho thấy giá trị sig. < 0,01, có thể kết luận rằng mô hình đưa ra phù hợp với dữ liệu thực tế. Hay nói cách khác, các biến độc lập có tương quan tuyến tính với biến phụ thuộc với độ tin cậy 99%.

Phân tích các biến có ý nghĩa thống kê của mô hình nghiên cứu

Theo kết quả của mô hình nghiên cứu, có 10 biến tác động đến chi tiêu của người dân cho BHXH tự nguyện có ý nghĩa thống kê. Trong đó có 03 nhóm biến có ý nghĩa thống kê ở mức 1%, 5%, 10% như sau:

-Nhóm biến có ý nghĩa thống kê ở mức 1% , có 04 biến gồm các biến: nhóm tuổi; khu vực sinh sống; so sánh với các loại hình bảo hiểm thương mại; các chế độ BHXH, BHYT đã hưởng.

-Nhóm biến có ý nghĩa thống kê ở mức 5%, có 01 biến là hình thức nộp tiền

-Nhóm biến có ý nghĩa thống kê ở mức 10%, gồm có 05 biến: mục đích tham gia; hệ thống đại lý; đã từng tham gia BHXH; phương thức nộp tiền; số lần người dân được tư vấn.

-Những biến mang dấu dương là: mục đích tham gia; hệ thống đại lý; đã từng tham gia BHXH; các chế độ BHXH, BHYT đã hưởng là những yếu tố làm tăng chi tiêu cho thu nhập của hộ gia đình nếu các biến này tăng một đơn vị trong điều kiện các biến còn lại không thay đổi.

-Các biến mang dấu âm là: nhóm tuổi; khu vực sinh sống; so sánh với các loại hình bảo hiểm thương mại; hình thức nộp tiền; phương thức nộp tiền là những yếu tố làm chi tiêu cho thu nhập của hộ gia đình khi biến này giảm một đơn vị trong điều kiện các biến còn lại không thay đổi.

Phương trình hồi quy cho biến chi tiêu cuối cùng như sau:

$$\ln(\text{Chi_tieu}) = 0.585 * \text{Thu_nhap} - 0,291 * \text{Muc_dich} + 0,188 * \text{Nhom_tuoi} + 0,133 * \text{Huong_chedo} + 0,130 * \text{Hinhthuc_Noptien} + 0,124 * \text{Tham_giaBB} + 0,065 * \text{Dai_ly}.$$

Thu nhập của người dân: Thu nhập là một nhân tố quan trọng trong việc quyết định tham gia BHXH tự nguyện. Kết quả hồi quy cho thấy thu nhập có tỷ lệ thuận với việc tham gia BHXH tự nguyện, thu nhập người dân càng tăng thì đại lý thu dễ tuyên truyền vận động tham gia BHXH tự nguyện và ngược lại.

Mục đích khi tham gia BHXH tự nguyện: Kết quả phân tích dữ liệu khảo sát cho thấy chi phí lo hậu sự khi qua đời là vấn đề được người dân quan tâm nhiều nhất và quyết định tham gia BHXH tự nguyện. Với mức đóng 138.600 đồng/tháng đối với người dân không thuộc diện hộ nghèo, hộ cận nghèo, nếu đóng hàng tháng thì số tiền bỏ ra trong 05 năm là 8.316.000 đồng (chưa kể đóng luôn một lần cho 05 năm thì sẽ thấp hơn, chỉ có 7.266.806 đồng trong năm 2021), nhưng số tiền được nhận khi qua đời sau 05 năm tham gia là 21,9 triệu thì rõ ràng là rất có lợi, nên đa số người dân tham gia vì mục đích trên. Bên cạnh đó, tỷ lệ người dân quan tâm đến việc được lãnh

lương hưu, được hưởng chính sách BHYT khi đủ điều kiện cũng ở mức cao (21,68%). Điều này chứng tỏ việc tuyên truyền, phổ biến về quyền lợi khi tham gia BHXH tự nguyện trên địa bàn tỉnh Tiền Giang thời gian qua có hiệu quả, được người dân đồng tình ủng hộ.

Nhóm tuổi tham gia BHXH tự nguyện: độ tuổi từ 15 đến 25 tỷ lệ tham gia BHXH tự nguyện rất thấp, ở độ tuổi này đa số còn đang đi học phổ thông hoặc theo học ở các trường cao đẳng, đại học nên chưa quan tâm đến chính sách an sinh xã hội. Kết quả phân tích cho thấy nhóm tuổi từ 51 đến 60 có tỷ lệ tham gia BHXH tự nguyện cao nhất, tiếp theo là nhóm tuổi trên 60 có tỷ lệ tham gia cao thứ hai. Điều đó cho thấy càng lớn tuổi thì người ta càng quan tâm đến chính sách an sinh xã hội, mặc khác những người tham dự hội nghị tuyên truyền ở các xã, thị trấn đa số là những người ở độ tuổi này.

Những người đã từng hưởng các độ khám chữa bệnh BHYT, hưởng các chế độ BHXH ngắn hạn: Có đến 69.91% người tham gia BHXH tự nguyện là người đã từng được hưởng chế độ BHYT khi đi khám chữa bệnh. Trước nay, Ủy ban nhân dân các xã, phường, thị trấn chủ yếu vận động người dân tham gia BHYT để đạt tiêu chí xã nông thôn mới, quyền lợi về BHYT đã được người dân hiểu và đồng tình tham gia. Từ đó, có thể tuyên truyền, vận động người tham gia BHYT khi đến hạn tham gia thêm BHXH tự nguyện để được hưởng lương hưu và BHYT khi đủ điều kiện.

Hình thức nộp tiền: là một trong những yếu tố để người dân quyết định chi tiêu cho việc tham gia BHXH tự nguyện. Đa số dân ở tỉnh Tiền Giang làm nông nghiệp nên việc sử dụng và thanh toán cho các nhu cầu của cuộc sống hàng ngày đa số sử dụng bằng tiền mặt, ít sử dụng tài khoản ngân hàng. Kết quả khảo sát cho thấy có đến 95,89% người dân đóng tiền BHXH bằng tiền mặt, nộp tiền cho đại lý thu ở các xã, thị trấn, qua hệ thống đại lý Buu điện và trực tiếp tại cơ quan BHXH. Thời gian tới, cần có giải pháp để tuyên truyền và hướng dẫn người dân sử dụng các tiện ích của ngân hàng trên điện thoại thông minh để nộp tiền BHXH, BHYT.

Đã từng tham gia BHXH bắt buộc: Trong những người tham gia BHXH tự nguyện được khảo sát, đa số chưa từng tham gia BHXH bắt buộc (chiếm tới 93,64%). Trong khi tỷ lệ người đã từng tham gia BHXH bắt buộc tiếp tục tham gia BHXH tự nguyện chỉ chiếm 6,36%, một tỷ lệ rất thấp. Điều đó cho thấy, cần có giải pháp tuyên truyền, vận động những người đã tham gia BHXH bắt buộc ở các doanh nghiệp hạn chế lãnh tiền BHXH một lần, thuyết phục họ tiếp tục với BHXH tự nguyện để có lương hưu và BHYT khi về già.

Hệ thống đại lý thu: Kết quả khảo sát cho thấy đa số người dân tham gia BHXH tự nguyện hệ thống đại lý ở các xã, phường, thị trấn. Những nhân viên đại lý này sinh sống trên cùng địa bàn với người tham gia, có quen biết nhau nên tạo được sự tin tưởng; Số người tham gia qua hệ thống đại lý Bưu điện cũng đạt tỷ lệ khá cao (36,26%), cho thấy hệ thống Bưu điện ngày càng là đối tác tích cực với ngành BHXH, cánh tay nối dài trong việc phát triển người tham gia BHXH tự nguyện, BHYT hộ gia đình.

CHƯƠNG 4

ĐỀ XUẤT GIẢI PHÁP VÀ KIẾN NGHỊ

4.1. Đề xuất một số giải pháp để phát triển người tham gia BHXH tự nguyện trên địa bàn tỉnh Tiền Giang

4.1.1. Giải pháp về công tác thông tin, truyền thông

- Chủ động phối hợp với các Sở, ban, ngành và các tổ chức chính trị để truyền thông chính sách BHXH tự nguyện đến các cán bộ, đảng viên, hội viên thông qua các hội nghị báo cáo viên, qua các bản tin, tài liệu dùng cho sinh hoạt chi bộ, sinh hoạt tổ chức,.. thường xuyên, kịp thời cập nhật các văn bản chỉ đạo của BHXH Việt Nam, Tỉnh ủy, UBND tỉnh về công tác phát triển BHXH tự nguyện.

- Phối hợp cơ quan Báo Ấp Bắc, Báo Pháp luật (chi nhánh Tiền Giang), Ban Tuyên giáo Tỉnh ủy, Đài Phát thanh - Truyền hình tỉnh, Đài Truyền thanh - Truyền hình thành phố Mỹ Tho, Trung tâm Văn hóa Thể thao và Truyền thanh tuyên truyền các nội dung về chính sách BHXH, BHYT. Tăng cường thời lượng phát sóng, đẩy mạnh truyền thông về chính sách BHXH tự nguyện, tiếp nhận nhận và trả lời đầy đủ, kịp thời những thắc mắc của đối tượng. Công khai, thông tin cho người dân những chính sách mới, thủ tục, hồ sơ, biểu mẫu để đối tượng dễ theo dõi, tra cứu khi thực hiện các thủ tục hành chính với cơ quan BHXH.

- Tranh thủ sự vào cuộc của cả hệ thống chính trị để phát huy vai trò hiệu quả trong phát triển đối tượng tham gia. Cụ thể: Phối hợp với Hội nông dân, Hội liên hiệp phụ nữ trong việc truyền thông và vận động hội viên, nông dân sản xuất giỏi, các nhóm đối tượng có tiềm năng tham gia gia BHXH tự nguyện như: nhóm các tiểu thương, các hộ kinh doanh cá thể trên địa bàn...; phối hợp với Trung tâm dịch vụ việc làm trong việc tư vấn, truyền thông về chính sách BHXH tự nguyện để họ tư vấn cho các đối tượng là người lao động đến đăng ký hưởng trợ cấp thất nghiệp; phối hợp với các ban, ngành, nghiệp đoàn, các hợp tác xã, các tổ nghề như đan cói, bún, hủ tiếu, chèo đò, các đội công nhân xây dựng công trình tự do (người thuê lao động là các

thầu xây dựng) để truyền thông chính sách BHXH tự nguyện đến các hội viên trong hiệp hội, các thành viên trong tổ, đội, nhóm làm nghề; phối hợp với Liên đoàn Lao động tỉnh tổ chức truyền thông, phổ biến chính sách BHXH tự nguyện cho người lao động (không thuộc diện tham gia BHXH bắt buộc) bằng hình thức tổ chức đối thoại với người lao động tại các khu công nghiệp, khu chế xuất.

- Xây dựng địa chỉ truyền thông chính sách BHXH tự nguyện tin cậy và quản trị tốt, hiệu quả trên trang Zalo, Facebook của BHXH tỉnh, trên Cổng thông tin BHXH tỉnh... hoặc hệ thống tin nhắn qua tổng đài của các mạng di động như Viettel, mobifone,... để truyền thông tương tác trực tiếp với người lao động qua máy tính, điện thoại thông minh,...

- Phân loại nhóm đối tượng cụ thể để lựa chọn hình thức và nội dung truyền thông phù hợp, hiệu quả, để người lao động tiếp cận chính sách BHXH tự nguyện một cách dễ dàng, dễ hiểu và đơn giản nhất. Đặc biệt là trong tình hình dịch Covid-19 biến chủng mới đang bùng phát trở lại tổ chức linh hoạt truyền thông theo nhóm, thăm hộ gia đình, hội nghị trực tuyến, truyền thông qua mạng internet... để tăng cường hiệu quả công tác phát triển đối tượng tham gia BHXH tự nguyện.

- Đối với các tờ rơi, tờ gấp tuyên truyền về chính sách BHXH tự nguyện, nội dung thông tin phải được biên soạn theo hướng cô đọng, chất lọc và thật sự bổ ích giúp người lao động dễ đọc, dễ hiểu và dễ nhớ, phù hợp với nhiều đối tượng.

4.1.2. Giải pháp về hệ thống Đại lý thu BHXH tự nguyện

Kiện toàn, mở rộng mạng lưới hệ thống đại lý thu BHXH của tỉnh theo hướng thuận tiện, tinh gọn và phù hợp với địa bàn dân cư đảm bảo người dân tham gia thuận lợi. Lựa chọn thêm các đơn vị khác để mở rộng hệ thống đại lý thu cho BHXH tỉnh Tiền Giang như: Các cơ sở KCB, Bảo hiểm PVI...

Hàng năm tổ chức các lớp đào tạo, tập huấn quy trình, nghiệp vụ thu, bồi dưỡng kỹ năng tuyên truyền chính sách, pháp luật về BHXH tự nguyện; từng bước sàng lọc, tuyển chọn, đào tạo nhân viên đại lý thu theo hướng chuyên nghiệp, hiện

đại, chuyên sâu nghiệp vụ, tập trung thời gian nhiều cho công tác vận động, tuyên truyền thực hiện tốt nhiệm vụ; phân kỳ giao chỉ tiêu phát triển người tham gia BHXH tự nguyện cho từng đại lý thu theo tháng, quý, năm.

Kịp thời biểu dương, khen thưởng, nêu gương điển hình tiên tiến đối với các nhân viên đại lý thu làm tốt công tác tuyên truyền, vận động người tham gia BHXH tự nguyện dựa trên kết quả thực hiện các chỉ tiêu được giao.

4.1.3. Giải pháp về hỗ trợ, chăm sóc người tham gia BHXH tự nguyện

- Kịp thời cung cấp danh sách người tham gia BHXH tự nguyện đến hạn đóng cho các nhân viên đại lý thu để kịp thời đôn đốc, nhắc nhở người tham gia tiếp tục đóng, góp phần thực hiện tốt việc chăm sóc người tham gia. Trên cơ sở đó, thực hiện đánh giá kết quả việc vận động, thu tiền người tham gia lại hàng tuần làm căn cứ xét thi đua, khen thưởng cuối năm đối với các nhân viên đại lý thu.

- Căn cứ trên danh sách người lao động đã ngừng đóng BHXH bắt buộc, cung cấp cho các Đại lý thu tổ chức thực hiện tư vấn, vận động người lao động tiếp tục tham gia BHXH tự nguyện, đặc biệt chú ý đến những người có thời gian tham gia BHXH nhiều, và đã gần hết tuổi lao động để tư vấn, tuyên truyền có trọng điểm, đạt hiệu quả.

- Đối với người chưa tham gia BHXH, thực hiện phân loại theo độ tuổi, giới tính, đối tượng (hộ nghèo, cận nghèo, khác) để có giải pháp tư vấn, tuyên truyền cụ thể hơn, thuyết phục người tham gia hơn. Ngoài ra, dựa vào ngành, nghề kinh doanh cụ thể của từng đối tượng mà thực hiện tổ chức tuyên truyền, vận động phù hợp.

- Thực hiện trả sổ BHXH, quá trình tham gia BHXH tự nguyện cho người tham gia tương ứng với thời gian đã đóng, hướng dẫn người tham gia đăng ký, cài đặt ứng dụng VssID-BHXH số để người tham gia chủ động tra cứu quá trình tham gia BHXH tự nguyện của bản thân, tạo thêm niềm tin trong chăm sóc người tham gia.

- Ứng dụng công nghệ thông tin trong quản lý người tham gia, sử dụng hệ thống tin nhắn, ứng dụng VssID-BHXH số để nhắc nhở người tham gia đến hạn đóng

hỗ trợ tốt hơn công tác chăm sóc người tham gia BHXH tự nguyện. Công khai danh sách nhân viên đại lý thu của BHXH tỉnh lên cổng thông tin, công bố đường dây nóng để hỗ trợ người tham gia. Hỗ trợ người tham gia qua các kênh mạng xã hội: Trang Zalo, Facebook của BHXH tỉnh.

4.1.4. Giải pháp về thủ tục, hồ sơ, quy trình tham gia BHXH tự nguyện

Thủ tục, hồ sơ đối với người tham gia BHXH tự nguyện cực kỳ đơn giản. Người lao động có nhu cầu tham gia BHXH tự nguyện sẽ được nhân viên BHXH hoặc đại lý thu hướng dẫn, tiếp nhận hồ sơ đăng ký tham gia đóng BHXH tự nguyện (điền đầy đủ thông tin vào mẫu tờ khai TK1-TS). Quy trình cấp sổ BHXH cho người tham gia được thực hiện theo Quyết định 505/QĐ-BHXH của BHXH Việt Nam, sau khi nộp tiền, nộp danh sách D05-TS bằng hồ sơ giấy qua dịch vụ Bưu chính công ích hoặc giao dịch điện tử, trong vòng 5 ngày cơ quan BHXH thực hiện cấp sổ BHXH, đại lý thu có trách nhiệm giao trả sổ BHXH cho người tham gia.

Tuy nhiên, cần nghiên cứu bổ sung thêm hình thức đóng BHXH tự nguyện lần đầu qua Cổng dịch vụ công Quốc gia, qua các ứng dụng ngân hàng, ví điện tử hoặc qua ứng dụng VssID - BHXH số. Đối với hồ sơ, thủ tục hưởng chế độ tuất một lần, mai táng phí khi người tham gia BHXH tự nguyện qua đời vẫn còn gò bó, phức tạp gây không ít khó khăn cho người thụ hưởng. Do đó, phải hướng dẫn kỹ, cụ thể cho người làm hồ sơ, tránh trường hợp đi lại nhiều lần. Ngoài ra, cần rà soát, chỉnh sửa cho phù hợp để quy trình, thủ tục hưởng cũng đơn giản, nhanh chóng như thủ tục đóng, tạo thêm niềm tin cho người tham gia.

4.2. Kiến nghị

4.2.1. Kiến nghị với Quốc hội, Chính phủ, các Bộ, Ngành liên quan

4.2.1.1. Đối với Quốc hội

Sớm nghiên cứu sửa đổi Luật BHXH theo tinh thần Nghị quyết 28-NQ/TW của Ban Chấp hành Trung ương khoá XII, trong đó hướng đến mục tiêu bao phủ BHXH

toàn dân; sửa đổi điều kiện về thời gian tham gia BHXH tối thiểu để hưởng chế độ hưu trí theo hướng linh hoạt (*giảm xuống còn 15 năm hoặc 10 năm tham gia BHXH tự nguyện là hưởng được lương hưu*) nhằm giảm số lượng người hưởng BHXH một lần, điều chỉnh cách tính lương hưu bảo đảm kết hợp hài hòa các nguyên tắc đóng - hưởng, công bằng, bình đẳng, chia sẻ và bền vững, tăng sức hấp dẫn và tính liên kết giữa các chế độ BHXH.

Sửa đổi quy định đóng một lần cho những năm còn thiếu đối với những người đủ tuổi hưu nhưng chưa đủ số năm tham gia BHXH theo hướng cho đóng tối đa được 15 năm hoặc thậm chí 20 năm để những người chưa tham gia BHXH tự nguyện có cơ hội hưởng ngay lương hưu khi hết tuổi lao động.

4.2.1.2. Đối với Chính phủ

Tăng mức hỗ trợ tiền đóng cho người tham gia BHXH tự nguyện. Hiện tại việc hỗ trợ đóng BHXH tự nguyện cho người tham gia là rất thấp, trong khi đó nếu năm 2022 áp dụng theo chuẩn nghèo khu vực nông thôn mới (nâng từ 700.000 đồng lên 1.500.000 đồng) thì nhiều người tham gia sẽ không có điều kiện đóng tiếp sẽ tạm dừng đóng hoặc nhận BHXH một lần (đối với Tiền Giang số người tham gia thấp hơn mức 1.500.000 hiện tại là 18.800 người). Để hoàn thành mục tiêu phát triển BHXH tự nguyện theo Nghị quyết số 28-NQ/TW ngày 23/5/2018 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XII về cải cách chính sách BHXH, trong đó đặt ra mục tiêu đến năm 2021 có khoảng 35% lực lượng lao động trong độ tuổi tham gia BHXH, trong đó BHXH tự nguyện chiếm khoảng 1%; đến năm 2025 BHXH tự nguyện chiếm khoảng 2,5%... thì việc tăng mức hỗ trợ đóng cho người tham gia BHXH tự nguyện là cần thiết.

4.2.1.3. Đối với các Bộ, Ngành

Bộ Lao động Thương binh và Xã hội phối hợp các Bộ, Ngành nghiên cứu tham mưu Chính phủ giao chỉ tiêu phát triển đối tượng tham gia BHXH, BHXH tự nguyện,... giai đoạn 2022-2025 nhằm phát huy tính chủ động, linh hoạt trong việc mở

rộng diện bao phủ an sinh xã hội đối với từng địa phương. Nên coi hiệu quả phát triển BHXH là chỉ tiêu kế hoạch phát triển kinh tế xã hội bắt buộc, đồng thời để đánh giá mức độ cải thiện kinh tế - xã hội của địa phương.

Bộ Tài chính nghiên cứu trình Chính phủ tăng mức hỗ trợ từ Nhà nước cho người tham gia BHXH tự nguyện, nhất là người thuộc hộ gia đình nghèo, cận nghèo để nhiều người có đủ khả năng tham gia BHXH tự nguyện, hạn chế số người đang tham gia nhưng vì không có điều kiện tiếp tục tham gia đã phải dừng đóng, hưởng BHXH một lần. Nghiên cứu quy định điều chỉnh tăng và linh hoạt hơn về sự hỗ trợ của Nhà nước cho người tham gia BHXH tự nguyện nhất là đối tượng người nông dân, người lao động phi chính thức không thuộc người thuộc hộ nghèo, cận nghèo để tăng mức độ hấp dẫn, khuyến khích tăng số người tham gia BHXH tự nguyện, ví dụ: Nâng mức hỗ trợ từ 30% lên 50% đối với hộ nghèo; từ 25% lên 30% đối với hộ cận nghèo và từ 10% lên 20% đối với các đối tượng còn lại.

4.2.2. Kiến nghị đối với Tỉnh ủy, UBND tỉnh, HĐND tỉnh Tiền Giang

4.2.2.1. Đối với Tỉnh ủy

Kiến nghị đưa chỉ tiêu phát triển người tham gia BHXH, BHYT (trong đó có chỉ tiêu về BHXH tự nguyện) vào Nghị quyết thực hiện nhiệm vụ chính trị hàng năm. Theo đó, các cấp Đảng ủy ở cơ sở đưa vào Nghị quyết để thực hiện trên địa bàn đúng với tinh thần toàn bộ hệ thống chính trị vào cuộc. Tổ chức sơ kết 5 năm thực hiện Nghị quyết số 28-NQ/TW ngày 23/5/2018 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XII về cải cách chính sách BHXH từ đó nêu bật những khó khăn, bài học kinh nghiệm đề ra giải pháp thực hiện trong giai đoạn tiếp theo.

4.2.2.2. Đối với UBND tỉnh

Kiến nghị giao chỉ tiêu phát triển người tham gia BHXH, BHYT (trong đó có chỉ tiêu về BHXH tự nguyện) cho UBND các huyện, thành phố, thị xã thực hiện. Trong đó, yêu cầu giao chỉ tiêu thực hiện đến UBND cấp xã, phường, thị trấn. Tổ

chức hội nghị tổng kết, giao chỉ tiêu phát triển người tham gia BHXH, BHYT trên địa bàn tỉnh, trong đó biểu dương, khen thưởng các tập thể, cá nhân có thành tích xuất sắc trong thực hiện nhiệm vụ. Ban hành Quy chế hoạt động của Ban chỉ đạo thực hiện chính sách BHXH, BHYT trên địa bàn tỉnh Tiền Giang (theo Quyết định số 4336/QĐ-UBND ngày 31/12/2020 của Chủ tịch UBND tỉnh Tiền Giang), thành lập các tổ giúp việc, định kỳ tổ chức sơ kết, tổng kết đánh giá kết quả hoạt động của Ban chỉ đạo.

4.2.2.3. Đối với HDND tỉnh

Kiến nghị đưa chỉ tiêu phát triển người tham gia BHXH, BHYT (trong đó có BHXH tự nguyện) vào Kế hoạch phát triển kinh tế, xã hội của tỉnh hàng năm. Có báo cáo, đánh giá tác động của việc giảm nhanh số người tham gia BHXH tự nguyện (do nâng mức chuẩn nghèo khu vực nông thôn lên 1.500.000 đồng từ ngày 1/1/2022) từ đó ban hành Nghị quyết hỗ trợ mức đóng cho người tham gia BHXH tự nguyện từ ngân sách tỉnh.

4.2.3. Kiến nghị đối với cơ quan BHXH

4.2.3.1. Với BHXH Việt Nam

- Bên cạnh nỗ lực thực hiện đồng bộ các giải pháp phát triển người tham gia BHXH tự nguyện, BHXH Việt Nam chủ động đề xuất, kiến nghị hoàn thiện hệ thống pháp luật về BHXH tự nguyện để tăng tính hấp dẫn (Giảm điều kiện về thời gian đóng BHXH để được hưởng lương hưu xuống còn 15 năm, tiến tới xuống còn 10 năm; tăng mức hỗ trợ từ Nhà nước cho người tham gia BHXH tự nguyện; bổ sung chế độ, chính sách ngắn hạn, linh hoạt) nhằm tăng tính hấp dẫn cho chính sách BHXH tự nguyện. Tạo thuận lợi hơn nữa cho người tham gia nhằm mở rộng vững chắc diện bao phủ BHXH, hướng tới mục tiêu BHXH toàn dân.

- Tăng cường phối hợp với các bộ, ngành, các cơ quan truyền thông, cơ quan thông tấn, báo chí, cấp ủy, chính quyền các cấp đẩy mạnh công tác truyền thông với nhiều hình thức đa dạng, phong phú, hiện đại. Qua đó, giúp người dân, người lao động hiểu rõ quyền, lợi ích của việc tham gia BHXH trên cơ sở nhận thức đúng, đầy

đủ và sâu sắc chủ trương, quan điểm của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về BHXH, từ đó tạo sự đồng thuận, chủ động tham gia.

- Ban hành thủ tục tham gia BHXH tự nguyện đơn giản hơn, thực hiện được theo hướng đăng ký nộp tiền đóng BHXH lần đầu trên Cổng dịch vụ công Quốc gia, các ứng dụng ngân hàng (BIDV, Vietcombank, MB) hoặc có thể đăng ký tham gia, nộp tiền đóng trên ứng dụng VssID - BHXH số. Ngoài các hệ thống ngân hàng trên, cần thiết mở rộng kết nối thanh toán điện tử song phương với các ngân hàng khác (đặc biệt là Agribank, vì một số huyện ở Tiền Giang hoặc ở các tỉnh nông nghiệp chỉ có duy nhất chi nhánh Agribank hoạt động), hoặc các ví điện tử (Momo, Viettelpay, VNPT pay...) để từ các ứng dụng này người tham gia có thể đăng ký, nộp tiền đóng BHXH tự nguyện.

- Kiến nghị rà soát thủ tục hưởng chế độ tuất của người tham gia BHXH tự nguyện (mẫu số 09-HSB) theo hướng đơn giản, thuận lợi hơn cho người nhận tiền mai táng, trợ cấp tuất 1 lần. Vì hiện tại, mẫu này yêu cầu kê khai tất cả thành viên hộ (bao gồm cả thân nhân đã chết), và phải được UBND xã xác nhận chữ ký của người nhận tiền từ đó gây khó khăn, phiền hà cho người thụ hưởng.

- Thực tế đã có nhiều nhân viên, cán bộ làm công tác tư vấn, dân vận mà có những cách nghĩ hay, cách làm tốt ở một số địa phương, để họ đóng góp thời gian, công sức, gấn bó lâu dài cần nghiên cứu nâng cao hơn nữa chi phí quản lý, thù lao, trang bị phương tiện hoạt động cho đội ngũ tư vấn, vận động người tham gia BHXH tự nguyện.

4.2.3.2. Với BHXH tỉnh

- Tùy thuộc vào từng cấp độ dịch Covid-19 trên địa bàn, BHXH tỉnh giao chỉ tiêu phát triển người tham gia BHXH, BHYT, BHTN theo phân kỳ hàng tháng (trong đó có BHXH tự nguyện), chỉ đạo BHXH huyện, thị xã giao chỉ tiêu cho viên chức, nhân viên đại lý thu phát triển người tham gia. Có đánh giá kết quả thực hiện hàng tuần, để có kế hoạch triển khai thực hiện đạt tiến độ theo phân kỳ.

- Sớm thành lập đội ngũ tư vấn viên chuyên nghiệp về BHXH có đủ năng lực chuyên môn, đạo đức nghề nghiệp và các kỹ năng cần thiết nhằm tư vấn, tuyên truyền

phù hợp với từng người lao động; ứng dụng tốt công nghệ thông tin, cải thiện năng lực, thái độ làm việc của cán bộ BHXH ở tất cả các cấp, qua đó để tạo niềm tin, thiện cảm, thái độ tích cực đối với người dân, người tham gia BHXH; thường xuyên quan tâm, chăm sóc người lao động thông qua các hình thức thăm hỏi, nhắc nhở, hướng dẫn nhiệt tình thủ tục đóng, hưởng BHXH tự nguyện.

- Lựa chọn thí điểm theo xã, phường hoặc theo nhóm ngành nghề có nhu cầu, khả năng tham gia BHXH, tập trung thúc đẩy cả vùng, địa bàn làm mô hình mẫu phát triển đối tượng tham gia BHXH, rút kinh nghiệm nhân rộng cho các xã, phường khác. Kịp thời biểu dương, khen thưởng tương xứng cho các địa phương, đơn vị, cá nhân có kết quả khai thác, phát triển tốt đối tượng tham gia BHXH tự nguyện.

- Phối hợp Sở Lao động Thương binh và Xã hội, Liên Đoàn lao động tỉnh, Công đoàn các Khu công nghiệp... tổ chức phổ biến chính sách, pháp luật về BHXH, BHYT (trong đó có tuyên truyền về chính sách BHXH tự nguyện) để người lao động tại các Doanh nghiệp hiểu rõ, hạn chế tình trạng rút BHXH một lần và đóng tiếp BHXH tự nguyện để hưởng lương hưu.

- Để tạo điều kiện thuận lợi cho người tham gia đăng ký, nộp tiền đóng BHXH tự nguyện, ngoài các hệ thống đại lý thu hiện tại, kiến nghị mở thêm các hệ thống đại lý thu khác như: Hội Liên hiệp Phụ nữ, Bảo hiểm PVI, Doanh nghiệp viễn thông, hệ thống Ngân hàng... Riêng đối với Cổng thông tin điện tử, trang Zalo, Facebook của BHXH tỉnh bổ sung thêm mục “Đăng ký tham gia BHXH tự nguyện” để người lao động có thêm một kênh tương tác, đăng ký tham gia.

- Thường xuyên báo cáo với Tỉnh ủy, UBND tỉnh, HĐND tỉnh về tình hình, kết quả phát triển đối tượng tham gia BHXH tự nguyện, từ đó kịp thời chỉ đạo các cấp, các ngành, toàn hệ thống chính trị cùng vào cuộc vận động người dân tham gia BHXH tự nguyện sớm đạt mục tiêu BHXH toàn dân.

KẾT LUẬN

Bảo hiểm xã hội tự nguyện là một chính sách lớn của Nhà nước, nhằm tạo điều kiện cho người lao động được hưởng lương hưu dựa trên nguyên tắc có đóng, có hưởng. Theo mục tiêu trong Nghị quyết số 28-NQ/TW ngày 23/5/2018 về cải cách chính sách BHXH, đến năm 2021, phần đầu có khoảng 35% lực lượng lao động trong độ tuổi tham gia BHXH, trong đó BHXH tự nguyện chiếm khoảng 1% lực lượng lao động trong độ tuổi; khoảng 45% số người sau độ tuổi nghỉ hưu được hưởng lương hưu, BHXH hàng tháng, trợ cấp xã hội. Đến năm 2030 có khoảng 60% lực lượng lao động trong độ tuổi tham gia BHXH, trong đó BHXH tự nguyện chiếm khoảng 5% lực lượng lao động trong độ tuổi; 60% số người sau độ tuổi nghỉ hưu được hưởng lương hưu, BHXH hàng tháng và trợ cấp xã hội.

Trong khuôn khổ đề tài, nhóm tác giả đã tập trung nghiên cứu, thu thập tài liệu, số liệu, kết hợp với điều tra, khảo sát để đánh giá được thực trạng tham gia BHXH tự nguyện trên địa bàn; phân tích, làm rõ một số yếu tố tác động đến quyết định tham gia BHXH; trên cơ sở đó đề xuất các giải pháp nhằm gia tăng người tham gia BHXH tự nguyện trên địa bàn tỉnh Tiền Giang.

Trong quá trình thực hiện đề tài, do chưa có nhiều kinh nghiệm trong lĩnh vực nghiên cứu khoa học nên đề tài không tránh khỏi một số hạn chế. Rất mong nhận được sự đóng góp của Viện khoa học BHXH và các thành viên Hội đồng nghiệm thu đề tài để chúng tôi tiếp tục hoàn thiện đề tài và tích lũy kinh nghiệm tổ chức các hoạt động nghiên cứu khoa học trong thời gian tiếp theo.